

Karel Čapek (1890 – 1938): Bílá nemoc (1937)

I. Beletristický text:

A. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;

B. 1. Doba a místo (děje);

2. Kompozice;

3. Hlavní postavy a jejich charakteristika;

4. Námět, témata, hlavní motivy;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti;

MARŠÁL: Sedněte si, Galéne. (Usedne vedle něho.) – Jak vám to mám říci, tvrdohlavý člověče! Podívejte se, mně záleží osobně na baronu Krügovi. Je to vzácný muž a – můj jediný přítel. Nevíte, jaká to je samota, být... diktátorem. Mluvím s vámi... jako člověk. Doktore, zachraňte Krüga! Už jsem... hodně dlouho nikoho neprosil.

DR. GALÉN: Bože to je tak těžká věc... Já bych tak rád... Poslyšte, já bych měl taky prosbu.

MARŠÁL: To není odpověď.

DR. GALÉN: Prosim vás, Vaše Excellence, já jen okamžik... Vy jste takový státník a máte tak nesmírnou moc... Ne že bych vám chtěl lichotit, ale – bohužel je to tak, že ano... Podívejte se, kdybyste vy chtěl nabídnout věčný mír... Bože jak by byli všichni rádi! Vždyť se celý svět bojí jenom vás... všichni zbrojí jen kvůli vám... Kdybyste vy řekl, že chcete mír, bude na celém světě pokoj, že ano...

MARŠÁL: – – Mluvil jsem o baronu Krügovi, doktore.

DR. GALÉN: Ano, právě... Vy ho můžete zachránit... jeho a všechny malomocné. Řekněte, že chcete světu zajistit trvalý mír... že uzavřete smlouvu se všemi národy... a je to. Podívejte se, Vaše Excellence, vždyť to záleží jenom na vás! Proboha vás prosím, zachraňte ty chudáky malomocné! A co se týče pana barona, mě to tak mrzelo... Prosim vás, už kvůli němu...

MARŠÁL: Baron Krüg na vaši podmínku nemůže přistoupit.

DR. GALÉN: Ale vy můžete, pane... Vy můžete udělat všechno!

MARŠÁL: Nemohu. Copak vám to mám vysvětlovat jako malému dítěti? Myslíte, že válka nebo mír záleží na mé vůli? Musím se řídit tím, co je v zájmu mého národa. Půjde-li jednou můj národ do války, pak je... má povinnost jej pro ten boj vychovat.

DR. GALÉN: Jenže... kdyby nebylo vás,... tak by váš národ do žádné výbojné války nešel, že ano.

MARŠÁL: Nešel. Nemohl by. Nebyl by tak dobře připraven. Nebyl by si tak vědom své síly – a svých šancí. Dnes o nich bohudík ví; a já plním jen jeho vůli –

DR. GALÉN: – kterou jste vy sám vyvolal.

MARŠÁL: Ano. Vzbudil jsem v něm vůli žít. Vy věříte, že mír je lepší než válka. Já věřím, že vítězná válka je lepší než mír. A já svůj národ nesmím připravit o jeho vítězství.

DR. GALÉN: Ani o jeho padlé, že ano.

MARŠÁL: Ani o jeho padlé. Člověče, teprve krev padlých dělá z kusu země vlast. Jenom válka udělá z lidí národ a z mužů hrdiny –

DR. GALÉN: – a mrtvé. Já viděl ve válce víc těch mrtvých, víte –

MARŠÁL: To dělá vaše řemeslo, doktore. Já jsem při svém řemesle viděl víc těch hrdin.

DR. GALÉN: Ano, ti byli vzadu, Vaše Excellence. My v zákopech jsme tak moc stateční nebyli.

MARŠÁL: Zač jste vy dostal ten řád?

DR. GALÉN: To bylo... jenom za to, že jsem ovázal nějaké raněné.

MARŠÁL: Já vím. Bylo to na bojišti mezi zákopy. To nebyla statečnost?

DR. GALÉN: Nebyla prosím. To jen... prostě jako lékař. To člověk musí, že ano...

MARŠÁL: – – Poslyšte, vy s tím vašim mírem: proč, jakým právem to vlastně děláte? Řekněte, je vám to... uloženo?

DR. GALÉN: Já nerozumím prosím.

MARŠÁL (tiše): Člověče, máte... vyšší poslání?

DR. GALÉN: Ne, vůbec ne. Já jenom jako obyčejný člověk, že ano...

MARŠÁL: Pak to nesmíte dělat, doktore. Musí být vyšší poslání... Musí být vyšší vůle, která nás řídí –

DR. GALÉN: Čí vůle?

MARŠÁL: Bůh. Já jsem pověřen bohem, člověče; jinak bych nemohl vést...

DR. GALÉN: To teda... musíte vést tu válku?

MARŠÁL: Ano. Ve jménu národa –

DR. GALÉN: – jehož děti padnou v boji –

MARŠÁL: – a dobudou vítězství. Ve jménu národa –

DR. GALÉN: – jehož otcové a matky zajdou malomocenstvím –

MARŠÁL (vstane): Na těch nemám tolik zájmu, doktore. Z těch už vojáci nebudou. Nevím, proč jsem vás ještě nedal zatknout.

II. Nebeletristický text:

A. Funkční styl, obsah, účel, vztah k prvnímu textu;

B. Jazykové apod. zvláštnosti.

Karel Čapek: Předmluva ke hře Bílá nemoc:

Autor úmyslně navodil celou dramatickou situaci svého konfliktu na motiv vražedné epidemie; neboť člověk nemocný a bědný je nutkavě a typicky předmětem humanity; jeho závislost na laskavém mravním řádu je nejhlubší. Dva velké světové názory se tu utkávají tak říkajíc nad ložem bolesti, a v jejich konfliktu se rozhoduje o životě a smrti malomocného lidstva. Ten, kdo je představitelem vůle k moci, se na své cestě nenechá zastavit soucitem s lidskou bolestí a hrůzou; ten pak, kdo se s ním utkává ve jménu humanity a úcty k životu, odpírá pomoc trpícím, protože sám fatálně přejímá neúprosnou morálku boje. I ve jménu míru a humanity se bude zabíjet a umírat v hektombách, bude-li se ten spor muset jednou vybojovat. Ve světě války sám Mír musí být tvrdým a neústupným bojovníkem. A naopak představitel moci a síly se stává sám jedním z těch, kdo úpějí o lidskou pomoc, zatímco se přes něho bezcitně převaluje nezadržitelná mašinérie masakru, který rozpoutal. V tom právě spatřoval autor beznadějnou tíhu světového konfliktu, který prožíváme; neutkává se v něm jen tak prostě černé s bílým, zlo s dobrem, bezprávi s právem; srážejí se v něm na obou stranách velké hodnoty i nesmiřitelné tvrdosti; ale co je v tom sporu ohroženo, je všechno dobro a právo a veškeren lidský život. Nakonec je to jen dav bez velikosti i soucitu, který lhostejně ušlape k smrti oba představitele protichůdných vůlí. Hle člověčenstvo, které humanita chtěla zachránit, hle zástupy, které vůle k moci chtěla vést k velikosti a slávě! Tady máš své "všechny lid", Galéne, tady máte svůj národ, Maršále; a my všichni tu máme své dějinné konflikty, v nichž konečný úspěch je nejistý, ale kde jen jedno je nepochybné: že na ně těžce a bolestně doplatí Člověk. Ať jakkoliv dopadne válka, za jejíhož burácení se uzavírá Bílá nemoc, jisto je, že ve svém utrpení Člověk zůstal nespasen.

Druhý text je esej. Najděte v něm místa, která svědčí o spisovatelském talentu autorově: emotivní vyjádření, obraznost... Objasněte, jak Čapkův výklad smyslu hry souvisí se samotnou hrou: kde se tam Čapkův pohled na svět projevuje nejzřetelněji?

Skutečný tvůrce světa – čapkovský „obyčejný člověk“ – zdánlivě prostý, ale pevných mravních zásad – spojen s osudem běžného člověka. Záleží mu na osudu lidstva/národa jako celku.

2. text je esej – kombinace stylu naučného, publicistického a uměleckého.

Karel Čapek (9. 1. 1890 Malé Svatoňovice /severovýchodní Čechy/ – 25. 12. 1938 Praha)

Život

Český spisovatel, novinář, literární, divadelní a výtvarný kritik, překladatel. Jedna z klíčových osobností v kulturním životě Československé republiky 20. a 30. let 20. století a zároveň jeden ze světově nejproslulejších českých autorů všech dob.

Nad jiné literáty vynikal mj. neobyčejně širokým rejstříkem literárních žánrů, jimž se věnoval.

Karel Čapek pocházel z kulturně podnětné rodiny venkovského lékaře. Byl bratrem Josefa Čapka (1887 – 1945), významného malíře, grafika, ilustrátora, výtvarného kritika a spisovatele, a Heleny Čapkové (1886 – 1961), spisovatelky (napsala mj. knihu *Moji milí bratři*).

Karel Čapek studoval na gymnasiích v Hradci Králové, Brně a Praze, absolvoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy (byl vždy výtečným studentem a prvního otištění svých děl se dočkal již ve 14 letech: jednalo se o tři básně, jež uveřejnil brněnský týdeník *Neděle*). Během vysokoškolských studií byl na studijním pobytu v Berlíně a Paříži (1910 – 1911).

Ze zdravotních důvodů nebyl odveden do rakousko-uherské armády za První světové války (jeho život ovlivňovala již od r. 1916 Bechtěrevova nemoc, spočívající v postupném znehybnění páteře).

Po několika prvních, krátkých zaměstnáních (vychovatel v západočeské šlechtické rodině Lažanských, knihovník v Národním muzeu) zakotvil v Praze jako novinář. Od roku 1921 až do své smrti pracoval v redakci *Lidových novin* a výrazně se podílel na jejich přeměně z listu pro široké vrstvy čtenářů (viz název novin) ve fórum moderně orientovaných českých intelektuálů (vzdělanců). V této redakci byli jeho kolegy i další významní čeští spisovatelé (takže se někdy hovoří o literární generaci *Lidových novin*): Karel Poláček, Eduard Bass, další autoři do LN jen přispívali nebo působili v jejich regionálních redakcích: František Langer, Rudolf Těsnohlídek, Jiří Mahen... Čapek často také přispíval do týdeníku *Přítomnost* (založeného r. 1924), jehož šéfredaktorem byl další žurnalista z *Lidových novin*, Ferdinand Peroutka (*Přítomnost* se stala nejvýznamnějším politicko-kulturním časopisem meziválečného Československa).

Kromě novinářské a spisovatelské práce (některá svá díla si sám ilustroval; měl nezaměnitelný výtvarný styl blízký poetické karikatuře) se Karel Čapek věnoval i dalším oborům. Působil jako dramaturg i režisér pražského Vinohradského divadla (1921 – 1923) a první předseda československého PEN-klubu (1925 – 1933).

PEN-klub je mezinárodní organizace sdružující literáty různých oborů, byl založen r. 1921 v Londýně (kde má dodnes sídlo) a jeho úplný název zní (The International Association of) Poets, Playwrights, Editors, Essayists and Novelists (adresa jeho webové stránky: www.internationalpen.org.uk); současným předsedou českého centra PEN-klubu je písničkář a básník Jiří Dědeček (* 1953).

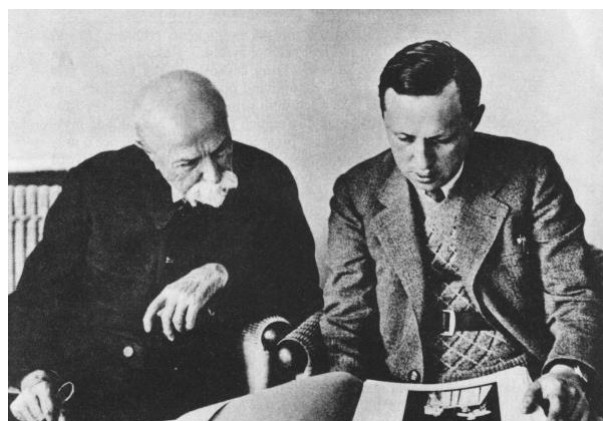

Karel Čapek jako činovník PEN-klubu navázal **přátelství s řadou významných světových spisovatelů** a hojně cestoval po Evropě.

Čapkovou životní partnerkou byla **herečka a spisovatelka Olga Scheinpflugová** (1902 – 1968; svůj vztah s Čapkem vylíčila v díle *Český román*, vydaném r. 1946). Po dlouholetém společném soužití se vzali r. 1935, zůstali bezdětní. Jako svatební dar (od švagra Čapkovy sestry) dostali do doživotního užívání bývalý úřednický dům Strž u Dobříše jihozápadně od Prahy: Karel Čapek tu od r. 1936 bydlel takřka trvale.

Karel Čapek byl **názorově výrazně ovlivněn prvním československým prezidentem Tomášem Garriguem Masarykem**. Ačkoli sám vystupoval jako člověk tolerantní k širokému spektru názorových proudů demokratické společnosti (ve svých novinových článcích oceňoval českého autora vlasteneckých historických románů Aloise Jiráska i amerického poetického filmového komika Charlieho Chaplina), **veřejností byl vnímán především jako zastávce úzkého sepětí se západní (zejména anglosaskou a francouzskou) kulturou i politikou**.

Bratří Čapkové pořádávali ve své vinohradské vile (již si dali postavit v r. 1926) pravidelná neformální setkání intelektuálů (takzvaných **pátečníků**), mezi něž přicházel i Masaryk (jenž posléze na prezidentský úřad abdikoval r. 1935 kvůli vysokému věku, byl vystřídán Edvardem Benešem a zemřel r. 1937).

Od 20. let Karel Čapek **varoval** některými svými díly **před ponižováním i odlidšťováním člověka v moderní průmyslové společnosti**. Ve 30. letech se stal – i ve světovém měřítku – **jedním z nejvýraznějších odpůrců nastupujícího fašismu**, zejména německého, italského a španělského. Na fašistickou hrozbu reagoval řadou svých děl.

Mnichovská dohoda, již v září **1938** evropské velmoci připojily velkou část československého pohraničí k fašistickému Německu, znamenala vážnou zkoušku důvěry v masarykovskou, benešovskou a čapkovskou orientaci na západoevropskou demokracii. Čapek se stal **předmětem novinářských útoků**, které mu vyčítaly, že svým celoživotním modernismem i demokratismem oslaboval připravenost české veřejnosti čelit vážným krizím. Byl obviňován, že pěstoval ve svých čtenářích i posluchačích odpor k osvědčeným tradicím, jež byly údajně založeny především na konzervativních, zejména katolických autoritách (mezi takto píšícími Čapkovými kritiky hrál vůdčí roli Čapkův dlouholetý názorový oponent, spisovatel Jaroslav Durych).

O Vánocích 1938 Čapek zemřel na zápal plic. Obecně se soudí, že jeho zdravotní stav se tragicky zhoršil i vinou předchozí protičapkovské veřejné kampaně (nelze však pominout ani hluboký spisovatelův

zármutek ze skutečnosti, že k Velkoněmecké říši byl připojen dokonce i jeho rodný kraj). O tom, jaký osud by byl pro Karla Čapka přichystán, svědčí skutečnost, že Josef Čapek byl již v následujícím roce 1939, brzy po začátku německé okupace zbytku Českých zemí, zatčen německou tajnou policií gestapem a po celou Druhou světovou válku byl vězněn v koncentračním táboře, kde patrně v dubnu 1945 (pár týdnů před blížícím se osvobozením) zemřel.

V r. 1990 měl premiéru český film *Člověk proti zkáze*, který zachycuje poslední léta Karla Čapka: režie Štěpán Skalský, v hlavních rolích Josef Abrhám (Karel Čapek) a Hana Maciuchová (Olga Scheinpflugová).

Některá díla:

Romány *Továrna na Absolutno* (1922), *Krakatit* (1924; název se vztahuje k mimořádně účinné traskavině, kolem jejíhož vynálezu je vystavěna hlavní zápletka díla a jejíž jméno odkazuje k ničivému výbuchu indonéské sopky Krakatau r. 1883; román se dočkal neobvyklého množství adaptací: filmový režisér Otakar Vávra natočil dvě verze, na nichž se výrazně podílel i scenáristicky: první stejnojmenná je z r. 1948 (v hlavní roli Karel Höger jako inženýr Prokop), druhá s názvem *Temné slunce* z r. 1980 (v hlavní roli Radoslav Brzobohatý); nezávisle na sobě a téměř současně složili opery *Krakatit* Jiří Berkovec a Václav Kašlík, kteří si k nim podle Čapkova námětu také napsali libreta: opery měly premiéru r. 1961, první z nich v Brně, druhá v Ostravě), *Válka s Mloky* (1936; velmi volně se tímto románem nechala inspirovat stejnojmenná opera skladatele Vladimíra Franze a libretisty Rostislava Křivánka, premiéra r. 2013), *První parta* (1937; stejnojmenný filmový přepis natočil r. 1959 Otakar Vávra podle vlastního scénáře), *Život a dílo skladatele Foltýna* (nedokončeno, vyšlo r. 1939);

Volná románová trilogie *Hordubal* (1933; kniha je nazvána podle hlavní postavy, horala z Podkarpatské Rusi; film *Hordubalové* z r. 1938: režie Martin Frič, scénář Karel Hašler a Karel Čapek, v hlavní roli Jaroslav Vojta; film *Hordubal* z r. 1979: režie Jaroslav Balík, scénář Václav Nývlt, v titulní roli Anatolij Kuzněcov), *Povětroň* (1934), *Obyčejný život* (1934); trilogii Čapek napsal jako vyjádření filozofického směru pragmatismu, který spočívá na názoru, že každá myšlenka je pravdivá právě tehdy, když ji lze ověřit aktivním praktickým životem ve prospěch člověka, přičemž různost lidských individualit vede k uznání různých, navzájem rovnoprávných pohledů na skutečnost a k odmítnutí jediné možné a jediné platné pravdy;

Divadelní hry *Láska hra osudná* (1908 – 1910, s Josefem Čapkem; tiskem poprvé 1911 na pokračování v časopise Lumír, později ještě další vydání s různými autorskými úpravami, prapremiéra, tedy světová premiéra neboli první jevištní uvedení vůbec, se však odehrála až 1930), *Loupežník* (první hra Karla Čapka uvedená na jevišti; začala vznikat již 1911, ale byla publikována

i v premiéře uvedena až 1920 – tehdy ji nastudovalo Národní divadlo v Praze; 1931 natočil stejnojmenný film režisér Josef Kodíček podle vlastního scénáře, v titulní roli Jaroslav Gleich), **R.U.R.** (tiskem 1920; název je zkratkou anglického názvu firmy *Rossum's Universal Robots*, která vyrábí umělé lidi: hra byla prvním světovým úspěchem Karla Čapka; vnesla do světových jazyků nové slovo *robot*, ovšem na rozdíl od dnes vžitě představy nešlo o stroje, ale o lidem velice podobné tvory z umělých tkání; prapremiéru uvedl bez

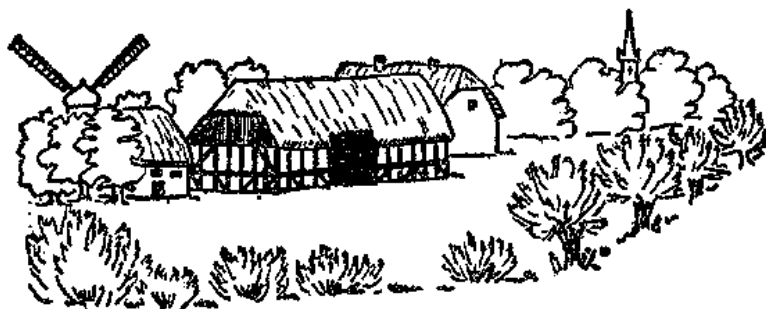
Čapkova souhlasu 1921 ochotnický spolek Klicpera v Hradci Králové, při premiéře o několik dní později v pražském Národním divadle hrála hlavní ženskou roli Heleny Gloryové Eva Vrchlická, dcera slavného spisovatele Jaroslava Vrchlického; hra měla – samozřejmě v anglickém překladu – premiéru na newyorské Broadwayi již 1922, na konci 30. let byla ve Spojených státech uváděna jako loutková hra; britská společnost BBC – British Broadcasting Corporation – vysílala R.U.R. 1938 ve zkrácené verzi jako vůbec první vědeckofantastickou televizní hru a 1941 – v původním rozsahu – jako rozhlasovou hru; R.U.R. se hraje ve světě dodnes; český skladatel a libretista Zdeněk Blažek je autorem stejnojmenné opery: tisk 1988, premiéra 2004), **Ze života hmyzu** (s Josefem Čapkem; tisk 1921; prapremiéra 1922 v Národním divadle v Brně), **Věc Makropulos** (tisk 1922,

prapremiéra 1922 v pražském Vinohradském divadle v autorově režii; slovem *věc* se tu myslí *právníký případ, kauza*; jméno *Makropulos* je příjmením údajného někdejšího řeckého alchymisty z pražského císařského dvora Rudolfa II.; hra se odehrává v současnosti, ale odvíjí se od předpokládaného alchymistického objevu elixíru mládí; 1926 měla v Národním divadle v Brně premiéru opera *Věc Makropulos* od Leoše Janáčka, jenž napsal též libreto), **Adam Stvořitel** (s Josefem Čapkem; tisk 1927, prapremiéra 1927 v pražském Národním divadle), **Bílá nemoc** (tisk 1937; prapremiéra byla zdvojena: v tentýž den 29. ledna 1937 k ní došlo v pražském Stavovském divadle, kde ji provedl soubor Národního divadla, a v Zemském divadle v Brně; v pražském nastudování dvě hlavní role hráli Hugo Haas jako doktor Galén a Zdeněk Štěpánek jako diktátorský maršál; Haas, který byl židovského původu, a k varovnému

tématu fašistického diktátora měl tedy osobní vztah, natočil ještě 1937 jako režisér, scenárista i hlavní představitel filmovou verzi *Bílé nemoci* – jeho protihráčem tu byl opět Štěpánek), **Matka** (tisk 1938, prapremiéra 1938 ve Stavovském divadle; hra byla inspirována občanskou válkou ve Španělsku 1936 – 1939, v níž proti demokratické vládě bojovali fašisté vedení generálem Franciscem Francem a opírající se o vojenskou pomoc fašistických států Itálie a Německa; podnět ke hře dala Olga Scheinpflugová; Čapek pak byl při psaní ovlivněn zejména událostí ze španělského města Lérída, kde při útoku fašistického bombardovacího letectva zahynulo v místní škole asi 50 dětí);

Cestopisy (u každého z nich vyšly nejprve úryvky v Lidových novinách, pak teprve autor vždy připravil úplnou, knižní verzi) **Italské listy** (1923), **Anglické listy** (1924), **Výlet do Španěl** (úryvky v LN 1929, celé knižně 1930), **Obrázky z Holandska** (1931), **Cesta na sever** (1935);

Povídkové soubory (jednotlivé

povídky často vyšly v novinách nebo časopisech ještě před svým souborným, knižním vydáním) **Zářivé hlubiny a jiné prosy** (1916; s Josefem Čapkem), **Boží muka** (1917; první samostatná kniha Karla Čapka), **Krakonošova zahrada** (1918; s Josefem Čapkem), **Trapné povídky** (1921), **Povídky z jedné kapsy a Povídky z druhé kapsy** (obojí 1929; krátké detektivní povídky; několik textů z obou souborů se stalo námětem povídkových filmů: 1947 to byly *Čapkovy povídky* režiséra Martina Friče, 1958 film *O věcech nadpřirozených* od různých filmových autorů, 1965 *Čintamani a podvodník* režiséra Jiřího Krejčíka s Olgou Scheinpflugovou v jedné z hlavních rolí, 1982 *Plaché příběhy* od různých režisérů);

Kniha překladů Francouzská poesie nové doby (1920; dílo mělo zásadní vliv na českou meziválečnou poezii, zejména na směr *poetismus*);

Soubor apokryfů Kniha apokryfů (1945; *apokryfem* se rozumí text zpracovávající neobvyklým, často provokujícím způsobem nějaký obecně známý příběh; Čapkova kniha zahrnuje

texty vzniklé ve 20. – 30. letech, knižně vyšly poprvé 1932 pod souhrnným názvem *Apokryfy*; od 1945 je soubor vydáván v rozšířené podobě jako *Kniha apokryfů*; s pásmem několika Čapkových apokryfů, upravených pro divadlo dvou herců, jezdili po republice v 80. letech herci Divadla na Vinohradech Jiřina Jirásková a Ilja Racek);

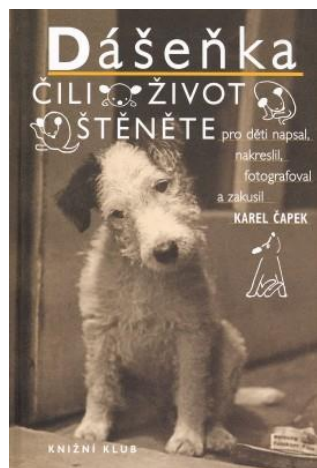
Soubory fejetonů (vtipných, duchaplných novinových článků o různých otázkách současné doby; je samozřejmé, že každý takový soubor obsahuje řadu textů z let předcházejících roku souborného vydání; uvádíme některé z těch souborů, které vyšly za Čapkova života; ze souborů vydaných po r. 1938 se soustředíme jen na ty, které byly vydány zjevně v souladu s autorovým plánem) **Zahradníkův rok** (1929), **Jak se co dělá** (1938), **Kalendář** (1940), **O lidech** (1940), **Obrázky z domova** (1953), **Věci kolem nás** (1954; ve stručnější podobě vyšlo již 1925 pod názvem *O nejbližších věcech*);

Soubor sloupků (duchaplných článků reagujících zpravidla na aktuální události) **Sloupkový ambit** (1957);

Bajky (svérázné, neboť zpravidla jednověté) v souboru **Bajky a podpovídky** (1946);

Kniha úvah (z předchozích let) **O věcech obecných čili Zoon politikon** (1932);

Kniha esejů Marsyas čili Na okraj literatury (1931; kniha obsahuje texty z let 1919 – 1931;

zabývají se těmi oblastmi literatury, které jsou obvykle považovány za málo hodnotné: s tím souvisí i název knihy – Marsyas je postava ze starořeckých bájí, prohrál soupeření s bohem Apollónem v kráse hry na hudební nástroj a Apollón jej potrestal stažením z kůže zaživa);

Knižní interview (kniha rozhovorů) **Hovory s T. G. Masarykem** (3 svazky; 1928 – 1935; dnes obvykle vycházejí jako svazek jediný);

Filozofická studie Pragmatismus čili Filosofie praktického života (napsáno jako vysokoškolská práce, knižně vydáno 1918);

Knížky pro děti Devatero pohádek a ještě jedna od Josefa Čapka jako přívazek (souborně 1932; spojením i rozsáhlejší úpravou dvou z těchto pohádek vznikl 1997 film režiséra Karla Smyczka a scenáristy Zdeňka Svěráka *Lotrando a Zubejda*, v hlavních rolích Jiří Strach, Pavel Zedníček, Barbora Seidlová), **Dášeňka čili život štěněte** (1933; 1939 zařazeno do souboru *Měl jsem psa a kočku*).

Grafickou kvalitu knih Karla Čapka vytvářeli i přední umělci té doby: zejména Josef Čapek (podílel se též na divadelních inscenacích některých Karlových her), František Muzika a Karel Teige.

Sebrané spisy Karla Čapka vycházely ve zvláštních edicích třikrát: jednalo se o *Spisy bratří Čapků* (20. – 40. léta 20. století), *Dílo bratří Čapků* (50. – 70. léta) a *Spisy Karla Čapka* (80. – 90. léta). Vybrané spisy (výbor z díla) Karla Čapka vyšly dvakrát, v r. 1958 a v 1. polovině 70. let.

Zásadní význam pro posmrtné vydávání Čapkových spisů měl editor Miroslav Halík (1901 – 1975). K vydání připravil i Čapkovy **Listy Olze** (dopisy z let 1920 – 1938, vydány 1971).